Armistice & Aramaic

פרשת ויצא תשפ"ז

1

42 *Had not the God of my father — the God of Abraham and the Dread of Isaac — been with me, you would surely have now sent me away empty handed; God saw my wretchedness and the toil of my hands, so He admonished you last night."*

43 *Then Laban spoke up and said to Jacob, "The daughters are my daughters, the children are my children and the flock is my flock, and all that you see is mine. Yet to my daughters — what could I do to them this day? Or to their children whom they have borne!* 44 *So now, come, let us make a covenant, I and you, and He shall be a witness between me and you."*

45 *Then Jacob took a stone and raised it up as a monument.* 46 *And Jacob said to his brethren, "Gather stones!" So they took stones and made a mound, and they ate there on the mound.*

47 *Laban called it Jegar-sahadutha, but Jacob called it Galeed.*

48 *And Laban declared, "This mound is a witness between me and you today"; therefore he called its name Galeed.* 49 *And as for the Mizpah — because he said, "May HASHEM keep watch between me and you when we are out of each other's sight.* 50 *If you will ill-treat my daughters or if you will marry wives in addition to my daughters — though no man may be among us — but see! God is a witness between me and you."* 51 *And Laban said to Jacob, "Here is this mound, and here is the monument which I have cast between me and you.* 52 *This mound shall be witness and the monument shall be witness that I may not cross over to you past this mound, nor may you cross over to me past this mound and this monument for evil.* 53 *May the God of Abraham and the god of Nachor judge between us — the god of their father." And Jacob swore by the Dread of his father Isaac.* 54 *Then Jacob slaughtered for a feast on the mountain and summoned his kinsmen to break bread; and they broke bread and spent the night on the mountain.*

1 *And Laban awoke early in the morning; he kissed his sons and his daughters and blessed them; then Laban went and returned to his place.* 2 *Jacob went on his way, and angels of God encountered him.* 3 *Jacob said when he saw them, "This is a Godly camp!" So he called the name of that place Mahanaim.*

2

46. לְאֶחָיו — *To his brethren*. i.e., Jacob's sons who stood by him in trouble and battle, like *brethren* (*Rashi*). Jacob could not have been speaking to Laban's companions: first, because he had no right to issue orders to them; and second, because a company that was ready to kill him at Laban's orders could hardly be called "brethren" (*Gur Aryeh*).

וַיֹּאכְלוּ שָׁם — *And they ate there.* A meal was part of the ceremony of the covenant, signaling the mutual acceptance of the pact (*Radak* to 26:30).

47. Jacob and Laban both gave it the same name, but Jacob used Hebrew, because he would not abandon the sacred tongue (*Sforno*), and Laban used Aramaic. The name means *the mound is a witness* (*Rashi*). The place was formally given that name in the next verse.

49. **וְהַמִּצְפָּה** — *And as for the Mizpah* [= watchtower]. According to *Rashi*, as explained by *Ramban*, the *watchtower* was a high, conspicuous structure on the mountain; it was *not* the mound or pillar. Thus, our passage is elliptic: It explains that the structure was called *Mizpah, Watchtower,* because . . . (see *Judges* 11:29).

52. **עֵד הַגַּל הַזֶּה** — *This mound shall be witness.* These landmarks will serve as reminders of our pact (*Ibn Caspi*). They went on to stipulate that the pact prohibited them only to cross the landmark for unfriendly purposes, but they could certainly cross it to trade with one another (*Rashi*).

3

לימודי | **ויצא** | **ניסן** | **רמט**

(לא, מו) **ויקחו אבנים ויעשו גל . . .** כל פרשה זו צ"ב, ולמה האריכה התורה כ"כ לפרשה שהקימו גל ומצבה ומה אנו למדים מזה, סוף סוף לבן שב למקומו, ולא שב מדרכו הרעה.

קג | **ויבינו** | **פרשת ויצא** | **במקרא**

כ"ז צ"ב הואיל והגל והמצבה עדים, למה ללבן אמר אם לא אעבור רק את הגל הזה, וליעקב אמר "אם לא תעבור את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה", למה ליעקב עדים גם הגל וגם המצבה. עוד צ"ב מהו דכתיב בלבן שקרא לו יגר שהדותא ויעקב קרא לו גלעד, ולמה הוזקק לבן לומר בלשון ארמי, ואם בתורת תרגום למה דוקא כאן כתבה תורה לשון ארמי.

5 — משלחן רבי אליהו ברוך

מרן הסטייפלער זי"ע היה מורה כאן באצבע על גודל רמאותו של לבן, שמתחילה מפורש בתורה (פסוקים מה-מו) שיעקב עשה המצבה וגם אמר לאחיו [הם בניו. רש"י] לעשות הגל, ומיד לאחר מכן אומר לבן (ל, נא) "הנה הגל הזה והנה המצבה אשר יריתי ביני ובינך", כביכול הוא ירה את הגל והוא עשה המצבה, וזהו משום שנהיה כל כך רגיל לשקר במצח נחושה.

6

והנראה בס"ד, דבאמת צ"ב למה הוצרך כאן לב' עדים הגל והמצבה, ולמה לא הוי סגי בגל עד. ובכלל צ"ב מה ענין הגל והמצבה. ואמנם הדברים מבוארים היטב בס"ד, דהחילוק בין גל למצבה הוא שמצבה היא אבן אחת גדולה וקיימת, ואילו גל הוא גל גדול המורכב מהרבה אבנים קטנות זו ע"ג זו, וחילוק גדול יש בזה דהמצבה היא אבן גדולה וקיימת מצד עצמה, וכמ"ש הספורנו על מצבה שהוא דבר "יציב וקיים, ואילו הגל מתפרק בקל ע"י האבנים הקטנות הנופלות ממנו. ולזה נתחכם לבן שהוא לא היה בדעתו לקיים השבועה, ולכן העיד על עצמו רק בגל ולא במצבה, ולכן אמר "עד הגל הזה", והיינו כל זמן שהגל קיים, אבל לאחר זמן שנתפרק הגל שוב אינו חייב לקיימו, אבל ליעקב אבינו העיד גם "במצבה", דהיינו אף אם יתפרק הגל ויפול, מ"מ עדיין המצבה קיימת ומוכרח לקיים התנאי.

ובזה יאירו היטב הפס', דלבן קרא לו "יגר שהדותא", ור"ל שרק הגל עד ולא המצבה, אבל נתחכם לאומרו בלשון ארמי שלא יבין יעקב, שליעקב אמר שגם עדה המצבה, ולזה כתיב ויעקב קרא לו "גלעד". ור"ל שקיים בעצמו אם חכם תתחכם

תקצב | **משחת** | **פנינים - ויצא** | **שמן**

לה שלא ישא אחרת עליה ומסר לה בעדות חולדה ובור לימים נשא אחרת וילדה לו שני בנים האחד גררה חולדה והאחד נפל בבור נמצא שלקה בעדיו ויש סמך לזה מדכתיב יד העדים תהיה בו בראשונה, עכ"ל.

ולפי דבריו מובן מש"כ רש"י בפסוק (שם כב כד) 'ויעמוד וגו' במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה' - סתם גדר של אבנים הוא. ולכאורה מה רצה להודיענו בזה, אלא שבא להשמיענו זאת שהטעם מדוע לקה בגדר אבנים זה, משום שהיא היתה האבן הזו שהעמיד לעד שלא יעבור אליו לרעה, וכשרצה בלעם להפר שבועתו בא העד ולקה בו. ומה שלא לקה ע"י המצבה שהיתה העד השני, א"ש לדברי מהרי"ל דיסקין, שהמצבה אכן לא היתה לעד רק עבור יעקב ולא ללבן. אמנם מדברי דע"ז משמע שאף לבן עצמו הוצרך לשני עדים.

Lavan hears the news that Yaakov has fled and begins the chase. After meeting up with Yaakov's camp, the nasty rhetoric begins: "הבנות בנתי והבנים בני והצאן צאני וכל אשר אתה ראה לי הוא—The girls are all mine, the boys are all mine, all that you see is mine!"[1]

With humility, Yaakov proceeds to build a monument of stone. The monument would signify that neither Yaakov nor Lavan would cross the rock barrier to hurt the other party. With gall and audacity, Lavan jumps ahead of Yaakov and dubs the stone monument *Yegar Sahadusa*; Yaakov follows and names it *Gal'eid*. *Gal'eid* is a contraction of two words *gal* (pile) and *eid* (witness). His intent is clear: the pile of stones should act as witness that no one should harm the other. Lavan's title was slightly different. *Yegar* is a pile in Lavan's native Aramaic, but *sahadusa* does not mean witness, as Yaakov had titled it.[2] Rather, it is translated as "testimony."

What was intended by the nuanced difference in designation between Yaakov and Lavan?

A witness is alive, a testimony is merely a memorial. It may be beautiful, but it is lifeless. Lavan, as an idolater, a non-believer in the ultimate power of the One Above, had no power to create anything more than an inanimate memorial to the pact between himself and Yaakov. Yaakov Avinu was the ultimate believer. He understood that Hashem controls and underscores every element of the universe. If God wants a pile of stones to exact retribution as witnesses do, it can.[3] To Yaakov, the stones were no lifeless artifact; they are messengers in the hand of God. So, Yaakov calls the pile *Gal'eid*, a living memorial!

How correct Yaakov was. Centuries later, the descendant of Lavan, Bilam the sorcerer, is riding upon his donkey to curse the descendants of Yaakov. The donkey crushes the foot of Bilam into a stone wall. What was that wall? The Midrash and *Targum* reveal to us that it was this very pile of stones that had come to exact retribution: a live witness!

ולכן האתון לחצה את רגלו אל הקיר ובלעם נעשה חגר. רואים כי הסכמים שכורתים עם אומות העולם אינם מתבצעים כי האומות אינן רוצות לקיים הסכמים כדברי דוד המלך: "אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר".

למחר אעתיר

ר' ברסלבר

פרשת ויצא פרשה של אבנים, מה שלא מצאנו בפרשיות אחרות. מה פשר הענין? המפתח להבנת הדברים טמון בדברי רש"י (בראשית מ"ט, כ"ד) על המקרא "משם רועה אבן ישראל" וזה לשונו: אבן - לשון נוטריקון אב ובן, אבהן ובנין, יעקב ובניו.

פרשתנו הלא היא פרשת הקמת בית ישראל על ידי יעקב האב בעזרת האמהות הקדושות, לפיכך האבן, האב - בן, חוזר ונשנה בה. בפרשתנו נשלם ונסתיים דור האבות אברהם יצחק ויעקב, שרק הם נקראים אבות, ומתחיל דור הבנים, השבטים הקדושים הנקראים בנים, "בני יעקב" "בני ישראל". בפרשה זו מתחברים האבות והבנים, אב-בן.

ויקח מאבני המקום

כשהולך יעקב להקים את בית ישראל "ויקח מאבני המקום". את אבן הפינה לעם ישראל נוטל הוא מאבני המקום עליו נאמר: "אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים", וישם מראשותיו. מתחת מוחו ושרעפי הגיגיו.

כל אחת מהאבנים האלה, דורות ההמשך הבאים מכח ישראל סבא אומרת: עלי יניח צדיק את ראשו (רש"י שם) כלם יודעים שבאים הם מכח אב אחד, לכן מיד עשאן הקב"ה אבן אחת. כלם ביחד מכח היחד - האחדות, כאיש אחד בלב אחד. כל זה נפעל ע"י "ראשו של צדיק". וכמו שכתב הרמב"ן: לקח יעקב שתים עשרה אבנים מאבני המזבח שנעקד עליו יצחק אביו ושם אותם מראשותיו, להודיע שעתידים לעמוד ממנו שנים עשר שבטים. ונעשו כלם אבן אחת. וישם אותה מצבה ויצק שמן על ראשה. ויקרא שם המקום ההוא בית א-ל. הבית אשר בנה יעקב קראו בית א-ל, לאמר שבונה הוא בית לה', לשם ה'.

וישם מראשותיו - כל דעתו מחשבתו והגיגיו על האבות והבנים שם עליהם להיותם בית ה'. זה שלב א' של הבנין. בזה השליט עליהם שלטון הדעת והשכל.

11

והאבן גדולה על פיה באר

שלב ב' בהגיעו ארצה בני קדם, וירא והנה באר בשדה וגו' והאבן גדולה על פי הבאר. גם כאן כותב הרמב"ן: וכל הענין המסופר כאן, להודיעו שיצליח בדרך הזה ויצא ממנו זרע זוכה לרמז הזה, כי הבאר ירמוז לבית המקדש. וג' עדרי צאן, עולי שלשה רגלים. כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, שמשם שואבים רוח הקדש. או שירמוז, כי מציון תצא תורה ... וגללו את האבן שמשם היו שואבים רוח הקדש וכו'.

אף הכלי יקר ביאר הפסוק על ענין התולדה וקדושת הזיווג.

והנה שלשה עדרי צאן יש לבאר שהכוונה לג' האבות, מהם יצאו העדרים, (שלשה + ג' = 638, אברהם יצחק יעקב = 638) "והאבן גדולה" מחכה ליעקב שיגל אותה ויגלה את תכנה, כי ממנו יצאו שבטי י-ה, תהיה מטתו שלמה. והוא יפדה את אבותיו ויעמד את בחותיהם הרוחניים לעצב את עם הקדש... יעקב אשר פדה את אברהם. (ישעי' כ"ט כ"ב)

שני האבות, אברהם ויצחק לא יכלו עדיין לגלול את האבן, רק בהצטרף אליהם יעקב שהיתה מיטתו שלמה, נגולה האבן והכשירה הדרך לבנות את בית ישראל.

כיצד מצליח יעקב לבדו לגול את האבן הענקית הזאת, אומר מו"ר הגאון ר' חיים שמואלביץ זצ"ל: נאמר בתפלת גשם: ייחד לב וגל אבן מפי באר מים. ייחוד הלב עם

12

עמק הכוונה הם שנתנו לו כח לגול את האבן. אף אנו נוסיף: "וירא והנה באר בשדה" וירא זו ראית העין ומיד ייחד לבו וגלל האבן.

נתן עיניו ולבו למענם. לאחר שכבר מקודם נתן ראשו עליהם.

כאן הגיעה העת לשלב ב', לידת השבטים. אחרי "אבן הפינה" נבנה הבנין המרכזי, הטרקלין, שבטי י-ה. האב-בן - מכח האבות הגיעו הבנים, רק כעת קבלו האבות את מעמדם כאבות. כשם שאין מלך בלא עם, כך אין אבות בלי בנים.

נולדו הבנים, עכשיו צריך להבנות הבית, בו יוכלו הבנים להתפתח להמשיך את כח האבות: קדושתם, הליכותיהם ומדותיהם הנאצלות להיות ברא כרעא דאבוהי.

זה יכול להיעשות רק בהבדלות מוחלטת מכל ההשפעות שאינן מכח האבות. הבדלה בין קדש לחול, בין אור לחשך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה, לדעת שכל אלה אינם יכולים לשמש בערבוביה.

13

אבן-מצבה. גל אבנים

עתה מגיע השלב השלישי: ויקח יעקב אבן - אב-בן - ויקימה מצבה. כתב הספורנו: להורות שיהיה הדבר יציב. ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים. אבות ובנים לעשות גל. - גל -, מחד מסתיר ומכסה אשר תחתיו. ומאידך לשון גילוי. מחד מפריד - גל - ומאחד מקשר ומחבר, אבן מצבה. עד הגל הזה ועדה המצבה אם אני לא אעבר אליך את הגל הזה ואם אתה לא תעבר אלי את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה.

הקיום הוא בהתבדלות מוחלטת, אני לא אעבר אליך ואתה לא תעבר אלי. עם ישראל יכול להיות עם ה' רק כאשר מנתק כל קשר עם הכוחות הנוגדניים המונעים את עם ישראל מהשגת השלמות. המצבה הראשונה, האבן המאחדת את העם מבפנים, הקמת העם. "והגל הזה" מפריד בין העמים, האבן שמאחדת את העם מבפנים, כמצבה הראשונה, זו שנתהוותה מהאבנים הבודדות שנהיו אבן אחת, כי רק בהיות ישראל עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב, יוכל להגיע לתכליתו להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש. הגלוי בא אחרי הגל. רק בהסתר כח הרע מתגלה כבוד ה', תכלית הטוב.

האבן עליה ישב משה במלחמת עמלק

ונראה שעל מצב זה של התמזגות כח האבות והבנים, חשב משה עת ישב על האבן אשר שמו תחתיו במלחמת עמלק ככתוב: (שמות י"ז, י"ב) "ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה" וגו'. כי ישב על האב-בן, ראה עם ישראל לדורותיו עת ישב על האבן, ראית האבות והבנים ברוח הקודש, היא נתנה לו כח להיות ידיו אמונה עד בא השמש.

בכח זה של הדבקות בין האבות לבנים, זוכים עם ישראל להתקרב לאביהם שבשמים ע"י הקרבת קרבן הנעשה על גבי "מזבח אבנים" (יתרו) להזכיר זכות אבות ובנים., בזכות האבות והבנים הקשר לא ינתק, נצח ישראל שלא יכזב.

י"ט.

"יגר שהדותא"; מול "גל עד" (ל"א, מ"ד)

יש לעיין: לכאורה אלו אותן מילים בשתי שפות מה פשר כפל הלשון?!

אותו גל אבנים יכול להיות אצל יעקב גלעד, עד בינו ובין לבן. מדובר בדברים גבוהים, הגל הוא עד אל מול בורא עולם, שלעולם תהיה הפרדה בין צאצאי לבן וצאצאי לבן. ואילו אצל לבן משמש הוא גל עדות, על מה שארע, גל עד בלא משמעויות גבוהות או אולי אפילו במשמעות של עדות כלפי העבודה זרה שלו (אלוהי נחור). אפשר שאת זה התורה רוצה ללמדנו בכך שהיא מזנה שני שמות שונים כל-כך לגל האבנים. האחד בלשון הקודש, גבוה מעל גבוה, השני בלשון חול ובשפה זרה, שהיא תופעה נדירה בתורה; ללמדך על הפער העצום.

אותן מילים ומרחק עצום ביניהן וביותר, אפשר שאצל יעקב, יש כאן סמל להפרדה, וההתרחקות שבין בית יעקב לבית לבן, על כל המשמעויות של ההתרחקות, עד אתמול הם היו חלק ממשפחתו של לבן, וודאי דברו בשפתו ובמידה מסוימת הכירו מושגיו. מהיום, לא עוד, יש להם מעתה שפה משלהם ומושגים חדשים וישנק התפרדות גמורה. שהיא הפך רצונו של לבן והיא התגשמות רצון יעקב.

לחוסר הקשר שלהן לבית אביהן, הן מוסיפות שגם ישנו ציווי מהקב"ה לעזוב את המקום. והדברים הפלא ופלא!

והנה בהמשך, כשלבן רדף אחרי יעקב והשיגו, טען כלפיו: "למה נחבאת לברוח ותגנוב אותי ולא הגדת לי ואשלחך בשמחה ובשירים בתוף ובכינור, ולא נטשתני לנשק לבני ולבנותי, עתה הסכלת עשו", משמע שהיה ללבן ענין מיוחד לנשק את בניו ובנותיו ולערוך ליעקב מסיבת פרידה, וגם דבר זה לכאורה מפליא.

ביאור הענין נראה כך. ישנו הבדל בין לבן לעשו. עשו רצה בגלוי להכחיד לגמרי את יעקב ואת זרעו, אבל לבן טען שהוא ויעקב יכולים לחיות ביחד, בצוותא חדא, הוא הרי הסבא של בני יעקב ומן הראוי שהוא ביחד עם יעקב ינהיגו את עם ישראל לדורות...

---

7 כך, באופן כזה, תיתכן מציאות שבסלון הבית היהודי יעמוד ארון ספרים גדוש בספרי קודש, ולצדו 'טלויזיה'. אפשר גם ללמוד כל היום, ובערב לשמוע קצת חדשות, מעט מוזיקה 'חסידית'...

אבל הקב"ה צוה את יעקב: עליך לחזור ליצחק ולהתנתק באופן מוחלט מלבן! אם יעקב לא היה מתנתק מלבן, הרי שכביכול היה לוקח אתו את מידותיו של לבן לבית יצחק, ואז לא קיים את ציווי ה'.

לכן הוא מתחיל לתאר באוזני נשיו את ניתוקו מלבן: "ואביכן התל בי והחליף את משכורתי עשרת מונים". ידוע שממונו של אדם הבא לו ממעשה ידיו הוא הדבר שיש לו את השייכות הגדולה ביותר כלפיו, וכיון שלבן הונה אותי פעם אחר פעם, הרי שאינני קשור אתו, ולכן אני יכול לקיים את ציווי הקב"ה. אבל האם גם אתן מנותקות ממנו?

והן עונות: "העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו? הלוא נכריות נחשבנו לו כי מכרנו" - גם אנחנו מנותקות מלבן, אין לנו שום קשר אליו, ושפיר יכולות אנו לקיים את ציווי הקב"ה לחזור לבית יצחק ולהתנתק מלבן אבינו.

אבל לבן לא ויתר. הוא רדף אחרי יעקב, וכשהשיגו קבל באוזני יעקב: "ולא נטשתני לנשק לבני ולבנותי", לא הנחת לי לערוך לך מסיבת פרידה, להעניק להם נשיקת פרידה.

18 מהי נשיקת פרידה?

• נשיקה עניינה חיבור פה אל פה, "אתדבקות רוחא ברוחא" (זוה"ק). הנשיקה מבטאת שבעצם לא נפרדים אלא הרוח של האחד נשארת אצל רעהו. זה היה רצונו של לבן, שגם כשנכדיו הולכים לארץ ישראל, יישארו עדיין דבוקים בסבא לבן.

זאת ועוד, "ואשלחך בשמחה ובשירים בתוף ובכינור". כמו סעודת 'מלוה-מלכה' שעניינה לקשר את השבת לכל ימות השבוע בגשמיות - כך יציאה מן המקום בליווי שירה וזמרה היא ביטוי לכך שגם כשהולכים לא מתנתקים מהמקום, ממשיכים לזכור את לבן ואת מעשיו.

מה עושה יעקב?

• "ויקח יעקב אבן וירימה מצבה. ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים, ויקחו אבנים ויעשו גל". אמנם אי אפשר להתנתק לגמרי מלבן, ואכן אנו לובשים עניבה יפה... אבל יש תנאי: אני לא אעבור את הגל ואתה לא תעבור. אני נשאר בן תורה במאה אחוז.

"ויקרא לו לבן יגר שהדותא", לרמז לו שבשנת יגר לבנין ביהמ"ק יעלה אנטיוכוס חזיר על גבי המזבח, וכך ייעשו שותפים. עם ישראל יקריבו כבש והגויים - חזיר.

אבל "יעקב קרא לו גלעד", ולא הסכים לשותפות הזו.

בסופו של דבר, "וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו". ברור לי, כי אם לבן לא היה מצליח לנשק, היינו נשארים בשני צדי הגל ולא היתה עלינו שום השפעה של אומות העולם, אבל עכשיו שהצליח לנשק אנו זוכרים שהיה לנו סבא לבן, ואחרי כן בשנת ר"ג הצליחה תרבות יון להשפיע עלינו ולגרום לנו להיות שרויים בחושך [מלבד נר חנוכה שהוא מאיר מעט בתוך החשיכה], עד עת ביאת גואל צדק עליה נאמר: "קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח" (ישעיה ס, א).

Assimilation: The Imrei Emet, one of the Gerer rebbes, offers the following explanation. After Yaakov abruptly leaves Lavan's home and is chased by Lavan, Lavan asks Yaakov, why are you running away? *Habanot benotai, vehabanim bnai,* "The daughters are daughters, the children are my children" (Bereshit 31:43). Your kids are my kids! With that statement, Lavan was trying to blur the lines between Am Yisrael and the other nations. That would have been it! We would not have been able to survive with blurred lines. Losing our Jewish identity would lead to assimilation, and the end of the Jewish people.

עד" - נכנע לקרוא נלשונו של יעקב" (פסוקינו שם).

פרשה זו סתומה וחתומה: מדוע האריכה התורה כל כך בתיאור הבריתה, הקמת הגל ובקריאת שמו? ומה משמעות הכניעה של לבן לקפידתו של יעקב לקרא את הגל בלשון הקודש?

רמז לגלות יון

במאמר הקודם הובאו דברי הגאון מוילנא אשר דימה את שהות בני ישראל בבית לבן לשהות ישראל במצרים. נוסיף עתה את דברי ה"מגלה עמוקות" אשר עשה הקבלה בין פרשתנו למאורע אחר - ניצחון בית חשמונאי על מלכות יון; ואלו הם תוכן דבריו הנפלאים (אופן עשירי):

> השם שקרא לבן "יגר סהדותא" מרמז לשנת ר"ג כמנין יגר, לבנין בית שני, שאז גברה הקליפה ושרטו אנטיוכוס חזיר על המזבח [וחילל את בית המקדש]. לעומת זאת יעקב אבינו קרא לו "גל עד" שם המרמז על בית המקדש (מבואר בספרי, דברים ל"ד א', שהמלה גִּלְעָד מתייחסת לבית המקדש, שנאמר [ירמיה כ"ב ו'] "גִּלְעָד אַתָּה לִי רֹאשׁ הַלְּבָנוֹן"). יעקב אבינו רמז בזה לחשמונאים שעתידים להתפלל למי ששמע לתפילת שמואל בהר הגלעד, והתכוון לחינוך מחדש של בית המקדש על ידי החשמונאים, לאחר שיתגברו על מלכות יון.

נמצא שלא בכדי דרש יעקב אבינו לקרוא לאותו גל בשם גלעד, כוונתו בכך היתה להפר את זממת לבן שבקש לחזק את כוחו של **יגר** הרומז על אנטיוכוס. לכן התעקש יעקב אבינו וקרא לגל "גלעד" שם הרומז על בית המקדש.

דבריו הקדושים של ה"מגלה עמוקות" שופכים אור יקרות על פרשה זו הנראית לכאורה סתומה ועלומה, אך גם דבריו צריכים ביאור רחב, נשתדל לעמוד על שורשי הדברים.

21 שתי מערכות דיבור

טרם ניגש לבאר את הקשר בין לבן ליון, ברצוננו לבאר ענין יסודי אשר הוא אמנם נושא פרשתנו - הבלעדיות של לשון הקודש. נשתדל להכנס קצת לענין עמוק זה.

יסוד מוסד, שלשונו של האדם מורה על מערכת התפיסה שלו. אומות העולם תופסים את מציאות הבריאה במבט חיצוני, אין הם מסוגלים לרדת לרובד העמוק של תכלית הבריאה, תפקידה ומהותה. הם תופסים את חיי הרגע, כחזות הכל, תכלית הבריאה היא, לדעתם, לספק להם את כל תאוותיהם ולמלאות את מאוויהם. במקביל לכך הם מדברים בלשון המבטאת את אותה תפיסה - תפיסת המציאות כפי בחינתם הם, ולא כפי אמיתותה. לעומת זאת לשון הקודש מביעה את התפיסה האמיתית של המציאות. היא אינה מדברת 'אודותי' הדבר - כפי שהוא נתפס במערכת העולמית. לשון קודשנו מדברת על הדבר עצמו, כפי שורשו האמיתי. (הארכנו בענין זה במאמר דור ההפלגה, ע"ש.) רק עם ישראל שזכה לחיות על פי תפיסת החיים האמיתית, זכאי ורשאי להשתמש בלשון קדושה זו.

התורה אף היא משתייכת למערכת נבדלת זו המרוממת מכל המערכות העולמיות. הלכך נכתבה התורה בלשון הקודש, בלשון שבה נתפסת המציאות כפי בחינתה האמיתית.

אמר רבי שמעון בן יוחי: אילו הייתי קיים בהר סיני בשעה שנתנה תורה לישראל הייתי מבקש לפני הקב"ה שיברא לאדם שתי פיות - אחת לתורה ואחת לכל צרכיו (ירושלמי ברכות ח' ע"א, מתורגם ללה"ק). והבאור הוא, מאחר והתורה משתייכת למערכת עליונה ומרוממת, אין מן הראוי לדבר דברי תורה באותו כוח דיבור המתעסק גם במערכת העולם הזה, אלא בכוח דיבור נבדל.

לאחר שעמדנו על אופיה המיוחד של לשון הקודש, נוכל להבין את עומק ערמומיותו של אותו ארמי אובד אבי, בבקשתו לקרוא לגל בלשון ארמי.

כבר ביארנו במאמר הקודם שהגל ביטא את ההבדלות הראשונית של האומה הישראלית מאומות העולם - "אם אני לא אעבור את הגל הזה...". ואמנם ניתן לתפוס את אותה הִבָּדלות בשתי פנים: הבדלות מוחלטת - כניסה למערכת אחרת לגמרי, או הבדלות חלקית - כניסה למערכת המשתייכת עדיין למערכת הישנה אך שונה ממנה באיזה צד. לבן קרא את הגל **בלשון האומות** להראות שגם לאחר אותה הבדלות, המתבטאת על ידי הגל, שייכים ישראל עדיין למערכת העולמית של האומות, ואין כאן הבדלות מוחלטת: "הבנות בנותי והבנים בני והצאן צאני וכל אשר אתה רואה לי הוא...".

לעומת זאת יעקב לא נכנע לרצונו של לבן, הוא הקפיד לקרוא את שם הגל **בלשון הקודש** כדי להראות כי הבלעדיות והעליונות של כלל ישראל אינן יכולות להיות נתפסות במערכת התפיסה העולמית - "ותען רחל ולאה ותאמרנה לו, **העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו**... ועתה כל אשר אמר אלוקים אליך עשה".

סכום

הרי עלה בידינו לבאר את סוד ה"פלוגתא" בין לבן ליעקב בנוגע לקריאת שם הגל. ה'גל' הורה על יחודם של ישראל. לבן רצה להקטין ולהפחית את אותה יחודיות, ולהכליל את ישראל במערכת אומות העולם. על כן ביקש לקרוא לגל בלשון המשתייכת לתפיסה העולמית של האומות. אך יעקב אבינו והאמהות הקדושות נזהרו להדגיש שאותה יחודיות מוחלטת היא, והם משתייכים אך ורק לאותה מערכת תפיסה המרוממת מכל הלשונות - מערכת התפיסה של לשון הקודש.

23 זממת יון

לאור כל האמור נוכל להבין כיצד יון משתלבת בתוך תשבץ פרשתנו (כדברי ה"מגלה עמוקות" לעיל). נתבונן מעט בסוד ענין יון.

מיוחדת היא מלכות יון שביקשה לראשונה לטשטש את ההבדל שבין ישראל לעמים. היונים הצליחו להשפיע על רבים מהמון העם להתיוון ר"ל, ומאז גלות זו החלו היהודים לוותר על יהדותם ולהדמות במעשיהם לאומות העולם. היונים זממו גם לשלוח יד בבלעדיות תורתנו הקדושה, ולהורידה למערכת תפיסה עולמית ר"ל. שאיפה שפלה זו באה לידי ביטוי במה שספרו לנו חז"ל (סופרים א' ז'): "מעשה בה' זקנים שכתבו לתלמי המלך את התורה יוניתָ, והיה היום קשה לישראל כיום שנעשה העגל, שלא היתה התורה יכולה להתרגם כל צרכה".

משמעות גזירת מלך יון לתרגם את התורה ליונית היא, להראות שהתורה איננה על-טבעית ושורשיה במקומות גבוהים יהלכון, אלא היא יכולה להקלט במערכת לשונן של אומות העולם. אכן "(יום זה היה יום) קשה לישראל כיום שנעשה העגל", כי זוהי השפלה גדולה לתורה הקדושה אשר היא באמת מרוממת מכל לשון.

ביאור דברי ה"מגלה עמוקות"

גילינו את הקשר בין לבן ליון והוא, שיון המשיכה באותו קו שהתחיל בן לבן - להשתדל להוריד את עם ישראל מיחודם ומעלתם, ולהכלילם במערכת העולמית של אומות העולם.

על פי היסודות הנ"ל נוכל לטעום טעם בדברי ה"מגלה עמוקות" אשר כתב כי במלים "יגר שהדותא" ישנו רמז לשנת ר"ג, השנה שבה נלחם אנטיוכוס הרשע בישראל. והביאור בזה הוא, שלבן התכוון לטשטש את בלעדיות ישראל, ולכן הוא דיבר בלשון שהיא בת תפיסה על ידי האומות. במקביל לכך זבח אנטיוכוס הרשע "דבר אחר" על מזבח ה' כדי לבטל את ענין השראת השכינה בישראל - נקודת החותך בין כלל ישראל ליתר האומות.

לעומת זאת הקפיד יעקב אבינו לקרוא לגל בלשון הקודש, כדי להעיד על ההבדלות והבלעדיות של עמנו. וזה אמנם הי'מעשה אבותי' שהוא סימן להתגברות החשמונאים על יון, התגברות היהודים על הבאים לטשטש את ההבדל בינם לבין העמים.

SPLENDID ISOLATION

Chanukah marks the anniversary of our struggle against the forces of Hellenism over two thousand years ago. The primary intention of our enemies at that time was not to annihilate us physically, as with Haman on Purim, but rather to destroy our religion by making us give up certain basic precepts on pain of death. In *Megillas Antiochus* it is recorded that the Greeks chose to ban the performance of three specific mitzvos — Shabbos, circumcision, and Rosh Chodesh. However, no reason is given as to why they militated against those three precepts in particular.

The answer lies in a verse in *Vayikra*, ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי (*Vayikra* 20:26) which Rashi interprets as meaning, "If the Jewish people keep apart from other nations then they will be protected by Hashem." The corollary, however, is also true — if they consort and fraternize, their future is bleak. Once the main barriers are down and Yidden are enticed into adopting the practices of their neighbours, they will lose their special identity and soon cease to exist.

With this in mind, the Hellenists decided to undermine our "splendid isolation" by prohibiting three mitzvos, each of which contributes in no small measure to the uniqueness of *klal Yisroel*. The first was bris milah — the sign of the Divine covenant that we bear on our body and which distinguishes us in a physical sense. This *bris kodesh* not only sanctifies our flesh and blood — it proclaims also our exclusive relationship with Hashem down to the most corporal detail.

The second ordinance under fire was Shabbos, which involved the field of commerce. Throughout the gentile world, Sunday is the day of rest on which trading ceases. Jews are different, refraining from work on Saturday, which makes our business schedule at variance with others. The Hellenists were determined to stamp out this nonconformance in the marketplace and Shabbos was declared a weekday.

26 Finally Rosh Chodesh, which is another major example of our distinctiveness. All other nations reckon their yearly calendar according to the movement of the sun, whereas we calculate our calendar on the basis of the position of the moon and celebrate the day when it begins to renew itself. This disparity between us, however, goes much deeper. Logically, to base one's daily life on the solar system makes more sense since the sun provides all the light and heat in the world. In contrast, the moon has nothing of its own and merely reflects the light which it receives from the sun. The gentile nations place their reliance on human reason and therefore, follow the solar calendar. We, however, bow to the superior intellect of Hashem and accept unreservedly His command to conduct our lives according to the lunar system. Thus, the observance of Rosh Chodesh and all that it implies indicates profoundly the singularity of Jews not only in physical and commercial matters but also in our thinking and outlook — hence the fierce antagonism of the Hellenists towards these three precepts in particular.

לאורך שנים רבות הכירו בני א-ל חי בנשגבות מעלתם, וידעו להתרחק ולהתנכר מאומות העולם ולא ללמוד ממעשיהם. שאלת ההתחברות לאומות לא עלתה בדעתם כלל - שהרי הם חיו במערכת שונה לגמרי מהמערכת העולמית השפלה והאפלה. אך במשך הדורות נתהוותה פרצה בחומת המגן שהבדילה בין ישראל לעמים. הפרצה גדלה וגדלה ובמקביל הלך וקטן ההבדל שבין ישראל לעמים. לדאבוננו בדורות האחרונים הרושם של אותו "גל" שהציב יעקב התבטל לגמרי, ורבים מישראל מתדמים בצורה מוחלטת לאומות העולם. הפרצה הולכת ומתרחבת גם בקרב שלומי אמוני ישראל והשפעת הגויים ממיטה חורבן בכל תחומי החיים: "כולם חזרו לקללה".

העצה כיצד להנצל מאותה השפעה זרה היא - לברוח אל כתלי בית המדרש ולהאחז באותו כלי חמדה המנשא ומרומם את ישראל ומבדילם לעצמם. כל הדבקות ב"אהליך* יעקב" - באותם אהלים שעוסקים בהם בתורה שבעל פה המרוממת ומנושאת מהמערכת העולמית - תציל מקללת בלעם ותסכל את ממת לבן ויון - "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל"!

*"אוהלי" מרמז לבחינה פנימית נסתרת וצנועה - בחינה של תורה שאינה נתפסת במושגי עולם החיצוני הגלוי, והשייכת רק לאותם הממיתים את 'עצמם' על השגתה.

27 The battle lines were drawn: to make us conform and become like them. In a symbolic and challenging act וטמאו כל השמנים, they purposely defiled all the oil in the temple. Oil is a substance that does not mix with other liquids and it symbolises *klal Yisroel* who refuse to blend with gentiles. This attitude was an anathema to them, and the sacred oil had to be profaned.

Thanks to Hashem our enemy did not succeed. The barricades remained intact and we managed to preserve our status of עם לבדד ישכון, a nation that dwells alone and refuses to be lured into the other camp. Significantly, our victory was crowned with the miracle of oil in the sanctuary, through which the wondrous salvation of Divine power was revealed. Hashem showed *klal Yisroel* that therein lay their merit and protection. By not fraternizing with alien cultures they would, like oil, always remain on top and deserve להיות לי to be championed by Hashem.

NIGHT VISION

All of this may help us understand why the Rabbis characterized the Greek exile specifically with the term "darkness." The defining symptom of darkness is that one's vision is impaired, leaving one prone to stumble over unseen obstacles. If so, then a situation that is darker still is when one is *unaware that he cannot see*, for this leaves him taking no precautions as he charts his way, and as such, stumbling becomes practically inevitable.

It is interesting to note that a time when a large number of traffic accidents occur is at dusk. At night, visibility is reduced, but an awareness of this allows people to turn their headlights on. At dusk, it is sufficiently dark to reduce visibility, yet not dark enough for people to realize that they cannot see properly. This leaves them "more blind," so to speak, than they would be if they knew it was dark.

In all of the other exiles, there could be no denying that it was dark. When Nebuchadnezzar is leading us away in chains, when Haman is trying to annihilate us, and when Rome is selling us on the slave-docks, we know that it is dark. But when we are still in our Land, and Greece comes and shines a brightly lit path toward success—as they define it—it is harder to see that as darkness. Indeed, as we know, many Jews at the time felt that the Greeks were actually bestowing upon us light.[13]

The result of all this is the tragic reality that the exile of Greece took place with many people not even realizing that it was happening! They looked in bemusement—if not outright indignation—upon Matisyahu and his followers who took up arms against the Greeks; they were not even aware what the problem was!

That is a state that is darker than darkness itself, and this is why, out of all the exiles, Greece has the terrible distinction of being characterized by the word "darkness." The heroic stand of the Chashmonaim thus began with the radical statement: "This is not light! It is an assault on the very foundation of our relationship with Hashem that defines us as a people, and it is cause for war."

R' Friedman - 5782

to the Arizal. Yes, with his kedushah, Yaakov Avinu had already removed the holy Imahot and the neshamos of the shevatim from Lavan's home in Charan. Nevertheless, the incredible light of Torah she'b'al peh—the Talmud Yerushalmi, Talmud Bavli and Targum Onkelos which were formulated in Aramaic—still remained there.

Therefore, Lavan finally understood the true purpose of his pursuit. After all, he had already been warned emphatically not to harm Yaakov. HKB"H wanted him to deliver the incredible light of Torah she'b'al peh to Yaakov. Therefore, for that brief moment, Lavan had an inspiration of kedushah and requested that Yaakov enter into a covenant with him, so that he could hand over to Yaakov the Aramaic components of Torah she'b'al peh alluded to by **Yigar Sahadsa.**

Understood in this light, Lavan's words were prophetic, in keeping with the notion of (Shabbas 119b): "מלאך רע עונה אמן בעל כורחו"—**the bad malach is compelled to answer Amen.** Lavan said to Yaakov: **"Let us enter into a covenant, I and you."** Now, we have learned in the Gemara (Gittin 60b): "לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה. שנאמר כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל"—**HKB"H only entered into a covenant with Yisrael on account of the Oral Law, as it states** (Shemos 34, 27): **"For on account of these words have I entered a covenant with you and with Yisrael."**

We can now begin to appreciate why Yaakov Avinu acquiesced to this covenant with the wicked Lavan HaArami. He perceived via "ruach hakodesh" that the time had arrived to extract the holy sparks of Targum Onkelos that were concealed with Lavan. This then is the deeper significance of Yaakov's directive to his sons: **"Gather stones."** In Sefer Yetzirah (4, 12), we learn that the letters of the Torah are **"stones."** The words of the Torah are like structures or buildings constructed with them. Therefore, Yaakov instructs his sons to gather stones to extract from Lavan HaArami the letters of Targum Onkelos: **"So, they took stones and made a mound, and they ate there on the mound. Lavan called it Yigar Sahadsa."** In other words, we are being taught that Lavan, in a moment of inspiration and goodwill, delivered the neshamah of Onkelos the Convert to Yaakov.

The Chasam Sofer Teaches Us that Galeid Alludes to Krias Shema

It is with immense pleasure and delight that I can share with you an interpretation of the rest of the passuk: **"Lavan called it Yigar Sahadsa, but Yaakov called it Galeid."** In the Derashos of the Chasam Sofer, he explains Yaakov's rationale for naming the mound of stones **Galeid.** He demonstrates a fantastic allusion to the first passuk of Krias Shema: שמ"ע ישרא"ל הוי"ה אלקינ"ו הוי"ה אח"ד. As it is written, there are exactly twenty-five letters in this passuk; however, the name **Havaya** appears twice in this passuk, but is not pronounced as it is written; it is pronounced אדנ"י. As such, we should add eight more letters to the letter-count in this passuk, bringing the total to 33--ל"ג.

Additionally, according to tradition, we write two letters in this passuk as large letters—the **"ayin"** and the **"dalet."** Thus, the name גלע"ד alludes to the 33 (ל"ג) total letters in the first passuk of Krias Shema and its two enlarged letters (ע"ד). Let us explain the significance of this allusion. Upon entering into this covenant with his wicked father-in-law, Yaakov instructed his sons to build a mound of stones which he named **Galeid.** As we have just explained, this name alludes to the magnificent unity proclaimed in the first passuk of Krias Shema. Thus, Yaakov erected an iron curtain separating Yisrael from Lavan.

As a loyal servant in the presence of his master, I would like to add a fascinating idea. I would like to connect the explanations of the Arizal and the Chasam Sofer. According to the Arizal, by naming the mound **Yigar Sahadsa,** he was informing Yaakov that he was turning over to him the Aramaic translation of the Torah, the Targum Onkelos. According to the Chasam Sofer, by naming the mound **Galeid,** he created a barrier separating between Yisrael and Lavan by alluding to the first passuk of Krias Shema.

Let us now introduce an interpretation of the passuk (Devarim 26, 5): "ארמי אובד אבי"—from the divine kabbalist, the author of the Bris Kehunas Olam. We have learned in the Gemara (Pesachim 56a): "ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה. אמר שמא חס ושלום יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד" Yaakov wished to reveal secrets pertaining to the final geulah to his sons; however, the Shechinah abandoned him, and he was deprived of his "ruach hakodesh." This led him to suspect that one of his sons might be unworthy; they reassured him with the response "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"—communicating the fact that just as he worshipped but one master, so, too, did they.

In Gur Aryeh, the Maharal teaches us that Yaakov Avinu together with the twelve shevatim are the chariot for HKB"H—the "merkavah"—referred to as אח"ד. The letter **"chet,"** with a gematria of eight, represents the eight sons of the matriarchs, Rachel and Leah. The letter **"dalet,"** with a gematria of four, represents the four sons of the maidservants, Bilhah and Zilpah. Yaakov himself, their father, who imparted his kedushah to them is represented by the letter **"aleph."** Altogether, they form the word אח"ד. Hence, when Yaakov asked his sons if perchance, chas v'shalom, any of them were unworthy to be part of the holy chariot, they replied in unison: **"שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"—just as there is only אח"ד (One) in your heart, so, too, there is only אח"ד (One) in our heart.**

The Bris Kehunas Olam proceeds to explain the significance of being HKB"H's chariot. As we know, the holy name **Havaya** has twelve permutations, which control the twelve months of the year. HKB"H exists above them all. This is the inherent allusion in the name אח"ד. HKB"H, the Almighty, is represented by the letter **"aleph";** he encompasses all of the twelve permutations of the name **Havaya,** represented by the letters ח"ד (8+4). In similar fashion, Yaakov and the twelve shevatim are the chariot for HKB"H. Yaakov Avinu stands above the twelve shevatim, who correspond to the twelve permutations of the blessed name **Havaya.**

Based on this introduction, he interprets the words **"ארמי אובד אבי".** Lavan sought to destroy the combination of letters that form the word **אב"י**—the **א'** and the **י"ב.** He sought to kill Yaakov, the root of kedushah. However, since Yaakov is part of HKB"H's chariot, represented by the letter **"aleph"** of אח"ד, HKB"H admonished Lavan HaArami (Bereishis 31, 29): **"השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע"—beware of speaking with Yaakov either good or bad.**

Then the Bris Kehunas Olam adds a fascinating tidbit. How did Lavan HaArami seek to destroy Yaakov, who is represented by the word **אב"י**—the **א'** above the **י"ב**—the **one** above the **twelve?** Lavan HaArami sought to destroy Yaakov, the **"aleph"** of אח"ד, by employing Aramaic, where the **"aleph"** would be omitted. Because in Aramaic, the word for **one** is **"חד"**, without the **"aleph."** This concludes his sacred remarks.

This now enlightens us with regards to the amazing connection between the two parts of the passuk. **"Lavan called it Yigar Sahadsa"**—according to the Arizal, this informs us that Lavan agreed to give Yaakov the Targum Onkelos, an Aramaic interpretation of the entire Torah. **"But Yaakov called it Galeid,"** because he had good reason to mistrust Lavan. As we learn from Rashi (Bereishis 41, 12): **"ארורים הרשעים שאין טובתם שלימה"—cursed are the wicked, for their good deeds are not complete."** Therefore, Yaakov suspected that Lavan's true intent was to remove the letter **"aleph"** of אח"ד by replacing it with its Aramaic translation **ח"ד,** which does not have an **"aleph."** This explains the Haggadah's assertion that an **"An Arami schemed to destroy אב"י (my father)."** Lavan the Arami planned to eliminate the **א'** leading the **י"ב.** Therefore, Yaakov countered by calling the mound of stones **גלע"ד**—alluding to the first passuk of Krias Shema containing **ל"ג** letters and the word **אח"ד** with the all-important **"aleph."** Thus, Yaakov Avinu established an iron curtain separating Lavan from Yisrael.

לעיל עמדנו על תשובתו החצופה של לבן מול טענותיו הצודקות והמוכחות של יעקב אבינו.

כאשר הוכיח יעקב אבינו ללבן 'שחור על גבי לבן' איך שלאורך עשרים שנה הוא עבד עבורו בנאמנות ואף לפנים משורת הדין, ואיך שלבן לא חדל מלרמות אותו על כל צעד ושעל, ושרק השגחתו של הקב"ה עליו הצילה אותו ואת רכושו מכל תחבולותיו של אותו רמאי - החציף לבן את פניו בדרישתו הבלתי-מתפשרת (בראשית לא:מג): "הבנות בנותי, והבנים בני, והצאן צאני, וכל אשר אתה רואה לי הוא...!" טענותיו ודברי תוכחתו של יעקב לא נכנסו כלל באוזניו של לבן, והוא נשאר אוחז בתביעתו המופרכת שהכל שלו.

וביארנו, שאכן זה הוא גורלה של כנסת ישראל בגלות, כשכל טענותיה הצודקות אינן זוכות לשום מענה הוגן מצד אומות העולם, וכל ההוכחות לא יניעו את האומות להרפות את דרישתם שהכל שלהם ושלישראל אין זכות לשום דבר. והוספנו שהדבר היחיד שיש ביד ישראל הוא כח התפילה, היכול לשבר את האומות החזקות והאיתנות כארזי הלבנון.

ואמנם, מלבד העצה הכללית להקב"ה בתפילה ולבקש שיושיעם מצרתם, עולה כאן מתוך סיפור השתלשלות הדברים גם לקח מעשי, הן ליחיד והן לרבים, איך לנהוג במצב כזה כאשר הצד שכנגד מסרב להכיר באמת והוא רק מבקש לתבוע ולחמוס ככל העולה על רוחו.

מתוך קריאת השתלשלות הדברים, רואים אנו שאחרי שלבן הביע את תביעתו, לא כתוב שיעקב ענה לו כלל וכלל. הוא נתן ללבן להמשיך ולדבר, ואשר לבן ביקש לכרות עמו ברית הסכים יעקב עמו וציווה לבניו ללקט אבנים כדי לעשות מהם גל, שעליו אכלו ושאותו קבעו לעדות על הברית שכרתו ביניהם.

בהנהגה זו של יעקב אבינו יתכן למצוא גם הוראה איך לנהוג במצב כזה. כאשר הצד השני בא בטענות של שקר והבל ואוזניו אטומות מלשמוע דברים של טעם. במקרה כזה יש לנהוג כמו יעקב - להחריש ולא לענות, כי בין כך כל מה שנאמר יהיה להבל ולריק, שהרי הלה אינו מעוניין כלל לדעת את האמת וממילא אוזניו אטומים ושערי לבו סגורים מלשמוע ולקבל את דברינו.

לפעמים באים בני משפחתו של אדם בטענות אליו, או שאנשים שהוא עובד אתם יחד, או שכנים וכדומה, מביעים בפניו תרעומת וביקורת, ואחרי שמסבירים להם בטוב טעם ודעת את הענין שבגללו באו עדיין הם מסרבים להכיר באמת ולהודות בטעותם, והם ממשיכים להעלות כל מיני טענות ומענות ולהעליל בדברים שאין להם שחר. העצה אז היא לשתוק ולהפסיק מלדבר. עוד בענין הזה. די בפעם האחת שבה האדם מסביר את מעשיו בדברי טעם, ומכאן ואילך עליו להשים מחסום לפיו ולא לתת לצד שכנגדו לגרור אותו למשא ומתן של ויכוחים והתנצחויות שאין להם סוף. כאשר האדם נוכח שלצד השני אין את היכולת להקשיב לדברים של טעם ולהודות בטעות, עליו לדעת איך לעצור ברוחו ולקטוע את המשך השיחה, כי ככל שהוא יוסיף לדבר ולהתווכח ימשוך אותו הלה לכיוון של ריב ומחלוקת שיניבו תוצאה הפוכה מזו שהוא מבקש...

אשר לכן פנה יעקב לבניו וציווה להם ללקט אבנים ולבנות את הגל. בכך הוא הורה להם מה עושים במצב שכזה: מפסיקים להתווכח ופונים לעשות מעשים של בנין. במקום 'לזרוק אבנים', לוקחים אבנים ומשתמשים בהם בתור אבני-בנין.

השקידה להתעסק בבנין דבר חיובי היא התשובה הכי טובה לעומת המהרסים והמחריבים; בעלי המחלוקת, המחרפים ומגדפים, הצועקים והמזלזלים ומביישים על לא דבר! המעשים החיוביים של עשייה ובנייה הם התשובה הניצחת על כל הערעורים של מוציאי הלעז ומחרחרי הריב.